

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI HYVIL ÖV
ÄL FÄ
RDS OMR
ÄDESBOL
AGET

Hyvinvointialueiden velvoitteet opiskeluhuollon järjestämisessä ja hyvinvointialuekyselyn tulokset

Aila Puustinen-Korhonen, erityisasiantuntija, Hyvil

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	3
Opiskeluhoitoa koskeva sääntely terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihoitolaissa	4
Opiskeluhoitoa koskevat säännökset oppilas- ja opiskeluhoitolaissa.....	7
Opiskeluhoillon henkilöstömitoitusta koskeva sääntely ja THL:n suositus	9
Johtopäätökset ja rahoitus	9
Hyvinvointialuekyselyn tulokset.....	10
Kymmenellä hyvinvointialueella ei ollut lainkaan ei-lakisääteistä henkilöstöä työskentelemässä kouluissa ja oppilaitoksissa helmikuussa 2025.....	11
Yhdeksällä hyvinvointialueella työskentelee edelleen kouluissa ja oppilaitoksissa hyvinvointialueen palkkaamia työntekijöitä, jotka eivät kuulu opiskeluhoillon lakisääteiseen henkilöstöön	13
Kuusi hyvinvointialuetta suunnitteli ei-lakisääteisen henkilöstön siirtämistä.....	14
Kolme hyvinvointialuetta suunnitteli pitävänsä nykyisen ei-lakisääteisen henkilöstöressurin kouluissa ja oppilaitoksissa	15

Tiivistelmä

Tässä muistiossa kuvataan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuulle kuuluva opiskelu- huolto, sitä toteuttavat ammattihenkilöt ja hyvinvointialueille suunnatun kyselyn tulokset.

Terveydenhuoltolaissa, sosiaalihuoltolaissa sekä oppilas- ja opiskeluhoitoissa olevat säännök- set edellyttävät, että hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitoon kouluterveydenhuollon palvelut, lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut, psyko- logipalvelut sekä kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Oppilas- ja opiskeluhoitoissa on todettu, että psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhoitoon psykologin ja kuraattorin antamaa palvelua. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.

Edellä todetut opiskeluhoitoon palvelut ovat hyvinvointialueen järjestämistä vastuulla olevia palve- luita, jotka sen tulee järjestää alueellaan sijaitsevien oppilaitosten opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille. Sääntely ei edellytä, että hyvinvointialueen tulisi järjestää muuta, kuin edellä mainittuja opiskeluhoitoon palveluita kouluissa tai oppilaitoksissa.

Yllä mainittujen ammattihenkilöiden lisäksi kouluissa ja oppilaitoksissa on työskennellyt ja työskentelee edelleen hyvinvointialueiden palkkaamina esimerkiksi psykiatrisia sairaanhoitajia ja so- siaaliohjaajia, jotka eivät kuulu opiskeluhoitoon lakisääteiseen henkilöstöön.

Hyvil selvitti alkuvuonna 2025 kouluissa ja oppilaitoksissa työskentelevän, ei-lakisääteisen hen- kilöstön määrää sekä hyvinvointialueiden suunnitelmia tämän henkilöstön osalta hyvinvoin- tialueille suunnatulla kyselyllä. Kyselyllä ei selvitetty opiskeluhoitoon psykologien, kuraattorien, lääkärin ja terveydenhoitajien tilannetta alueilla. Kyselyyn vastasi 19 hyvinvointialuetta.

Kymmenellä hyvinvointialueella ei ollut lainkaan kyselyn ajankohtana 1/2025 ei-lakisääteistä hen- kilöstöä kouluilla. Näistä kymmenestä viidellä hyvinvointialueella tällaista henkilöstöä ei ollut myöskään sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen siirtyessä hyvinvointialueille 1.1.2023.

Viisi hyvinvointialuetta kertoi, että koulujen ja oppilaitosten ei-lakisääteisissä tehtävissä aiemmin työskennelleitä on ollut yhteensä 19 ja heidät on siirretty muihin tehtäviin ennen helmikuuta 2025. Työntekijät olivat siirtyneet hyvinvointialueen kuntoutuspalveluihin, perustason lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja lasten ja perheiden avopalveluihin toteuttamaan asiakassuunnitelman mukaista perhetyötä tai sosiaalista kuntoutusta. Osa työsuhteista oli päätty- nyt ennen helmikuuta 2025.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfärdssområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Yhdeksällä hyvinvointialueella työskentelee edelleen kouluissa ja oppilaitoksissa hyvinvointialueen palkkaamina 59 työntekijää, jotka eivät kuulu opiskeluhuollon lakisääteiseen henkilöstöön. He olivat nimikkeiltään sairaanhoitajia, psykiatrisia sairaanhoitajia, sosiaaliohjaajia ja lähihoitajia. Henkilöstökustannus tästä resurssista on yhteensä vuositasolla noin 3,2 milj. euroa.

Kuusi hyvinvointialuetta suunnitteli ei-lakisääteisen henkilöstön siirtämistä. Siirtoja perusteltiin hyvinvointialueen tiukalla taloustilanteella ja sillä, että hyvinvointialueen tehtävänä on toteuttaa lakisääteisiä palveluja ja 1.5. voimaan tulevaa terapiatakuuta.

Kolme hyvinvointialuetta suunnitteli pitävänsä nykyisen ei-lakisääteisen henkilöstöresurssin kouluissa ja oppilaitoksissa. Perusteluina oli, että sairaanhoitajien katsottiin tukevan merkittävästi lakisääteisiä velvoitteita, koko alueen laajuisesti resurssin arvioitiin olevan pieni ja todettiin työntekijöiden vahvistavan tarpeen mukaan koululla olevia opiskeluhuollon palveluita.

Hyvinvointialue saa toimintansa rahoituksen pääasiassa valtiolta. Lakia hyvinvointialueen rahoituksesta sovelletaan hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettujen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kattamiseen. Hyvinvointialueen on rajoitetun toimialansa puitteissa mahdollista ottaa hoitaakseen myös sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä. Näihin tehtäviin ei sovelleta kuitenkaan lakia hyvinvointialueen rahoituksesta eikä järjestämisvastuun ulkopuolisesta tehtävästä aiheutuvia kustannuksia siten huomioida valtion rahoituksen perusteena olevissa kustannuksissa.

Opiskeluhoiltoa koskeva sääntely terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihoiltoilaissa

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 a §:ssä säädetään opiskeluhoiltopalveluista. Kyseisen pykälän 1–3 momenteissa todetaan:

Opiskeluhoiltopalveluilla tarkoitetaan 16 §:ssä tarkoitettuja kouluterveydenhuollon palveluja, 17 §:ssä tarkoitettuja lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluja ja 17 a §:ssä tarkoitettuja psykologipalveluja sekä sosiaalihoiltoain 27 c §:ssä tarkoitettuja kuraattoripalveluja.

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoiltopalvelut alueellaan sijaitsevien oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitettussa opetuksessa ja koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotikunnastaan riippumatta. Opiskeluhoiltopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus. Opiskeluhoiltopalveluja järjestettäessä on tämän lain säännösten lisäksi huomioitava, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä sosiaalihoiltoilaissa säädetään opiskeluhoiltoasta.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfårdsområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Hyvinvointialueen on opiskeluhoitopalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyötä on tehtävä myös oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, oppilaiden ja opiskelijoiden, opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Terveydenhuoltolain 16 §:ssä säädetään kouluterveydenhuollosta, 17 §:ssä opiskeluterveydenhuollosta ja 17 a §:ssä opiskeluhoillon psykologipalveluista. Sosiaalihoitolaain (1301/2014) 27 c §:ssä on säännös opiskeluhoillon kuraattoripalveluista.

Terveydenhuoltolain kouluterveydenhuoltoa koskevan 16.1 §:n mukaan:

Perusopetuksen oppilaiden kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät:

- 1) kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;*
- 2) vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen;*
- 3) oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen;*
- 4) oppilaan suun terveydenhuolto, johon sisältyvät suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti;*
- 5) oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen;*
- 6) oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.*

Saman lain opiskeluterveydenhuoltoa koskevan 17.1 §:n mukaan:

Lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 2 §:ssä tarkoitettujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

- 1) oppilaitoksen opiskelu ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;*
- 2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti;*
- 3) perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielen-terveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto;*

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfärdssområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.

Edelleen terveydenhuoltolain 17 a §:ssä säädetään opiskeluhoollon psykologipalveluista:

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Opiskeluhoollon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa opiskeluhoollon psykologipalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä säädetään, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskeluhoolto- ja opetushenkilöstön, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Sosiaalihuoltolain 27 c §:ssä säädetään opiskeluhoollon kuraattoripalveluista:

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoollon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään opiskeluhoollon kuraattoripalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden toimijoiden kanssa terveydenhuoltolain 15 a §:n 3 momentin mukaisesti. Hyvinvointialueen velvollisuudesta osallistua perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä sekä lukiolain (714/2018) 12 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 99 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen säädetään terveydenhuoltolain 15 a §:n 4 momentissa. (25.5.2022/380)

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfärdsområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Opiskeluhoiltoa koskevat säännökset oppilas- ja opiskeluhoiltoilaissa

Oppilas- ja opiskeluhoiltoilaissa (1287/2013) on säännökset muun muassa opiskeluhoillon kokonaisuudesta (3 §), yhteisöllisestä opiskeluhoillosta (4 §), yksilökohtaisesta opiskeluhoillosta (5 §), opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalveluista (7 §), koulu- ja opiskeluterveydenhoillosta (8 §) sekä opiskeluhoillon järjestämistä vastuusta (9 §).

Oppilas- ja opiskeluhoiltolain opiskeluhoillon kokonaisuutta koskevan 3 §:n mukaan:

Opiskeluhoiltoilla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhoiltoa on sekä perusopetuslaissa tarkoitettu oppilashuolto että lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opiskelijahuolto.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltoina. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon siten kuin tässä laissa säädetään.

Opiskeluhoiltoon sisältyvät perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen järjestäjän ja lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitettun koulutuksen järjestäjän päättämä opiskeluhoilto sekä opiskeluhoillon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhoillon palvelut. (14.12.2017/886)

Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. (25.5.2022/377)

Saman lain 4 §:ssä säädetään yhteisöllisestä opiskeluhoillosta:

Yhteisöllisellä opiskeluhoiltoilla tarkoitetaan tässä laissa toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoiltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoillon toimijat.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoilto- palveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Saman lain 5 §:ssä säädetään yksilökohtaisesta opiskeluhollosta:

Yksilökohtaisella opiskeluhollolla tarkoitetaan tässä laissa yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

- 1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja;*
- 2) opiskeluholloin psykologi- ja kuraattoripalveluja;*
- 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluholtoa; ja*
- 4) jäljempänä 10 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveyspalveluja.*

Monialaista yksilökohtaista opiskeluholtoa toteutetaan 14 §:n 4 momentissa tarkoitettussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluholtokertomus siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Saman lain 7.1 §:ssä on säädetty opiskeluholloin psykologi- ja kuraattoripalveluista:

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluholloin psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla:

- 1) edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa;*
- 2) tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.*

Saman lain 8.1 §:ssä on säädetty koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta:

Kouluterveydenhuolloilla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuolloilla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.

Edelleen oppilas- ja opiskeluholtolain 9 §:n 1-2 momenteissa säädetään opiskeluholloin järjestämisvastuusta:

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfärdssområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opetussuunnitelman mukainen tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen perustuva opiskeluhoitosuunnitelma toteutuu. Koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskeluhoito yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhoitopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.

Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Lisäksi järjestämisvastuuta koskevan 9 §:n 5 momentissa todetaan vielä:

*Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä terveydenhuoltolaissa säädetyn mukaisesti.
(29.6.2021/633)*

Opiskeluhoillon henkilöstömitoitusta koskeva sääntely ja THL:n suositus

Oppilas- ja opiskeluhoitolaain 9 a §:ssä säädetään opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalveluiden henkilöstömitoituksesta:

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä kuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Vastaavaa mitoitusta koskevaa sääntelyä ei ole koulu- ja opiskeluterveydenhuollon osalta, mutta THL on antanut lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuositukset vuonna 2023: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146482/URN_ISBN_978-952-408-082-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Suosituksen mukaan kouluterveydenhuollossa suositeltu oppilasmäärä on terveydenhoitajalla 460 ja lääkärillä 2100 oppilasta päätoimista kokoaikaista lääkäreitä kohden.

Johtopäätökset ja rahoitus

Terveydenhuoltolaissa, sosiaalihuoltolaissa sekä oppilas- ja opiskeluhoitolaissa olevat säännökset edellyttävät, että hyvinvointialue järjestää opiskeluhoiltoon kuuluvat terveydenhuoltolaain 16 §:ssä tarkoitetut kouluterveydenhuollon palvelut, 17 §:ssä tarkoitetut lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut ja 17 a §:ssä tarkoitetut psykologipalvelut sekä sosiaalihuoltolaain 27 c §:ssä tarkoitetut kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

koulujen ja oppilaitosten opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa on todettu, että psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa palvelua. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa taas toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.

Edellä todetut opiskeluhuollon palvelut ovat hyvinvointialueen järjestämivastuulla olevia palveluita, jotka sen tulee järjestää alueellaan sijaitsevien oppilaitosten opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille. Sääntely ei edellytä, että hyvinvointialueen tulisi järjestää muuta kuin edellä mainittuja opiskeluhuollon palveluita kouluissa tai oppilaitoksissa.

Hyvinvointialue saa toimintansa rahoituksen pääasiassa valtiolta. Lakia hyvinvointialueen rahoituksesta (617/2021) sovelletaan hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitettujen hyvinvointialueiden järjestämivastuulle kuuluvien tehtävien kattamiseen. Hyvinvointialueen on rajoitetun toimialansa puitteissa mahdollista ottaa hoitaakseen myös sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä. Näihin tehtäviin ei sovelleta kuitenkaan lakia hyvinvointialueen rahoituksesta eikä järjestämivastuun ulkopuolisesta tehtävästä aiheutuvia kustannuksia siten huomioida valtion rahoituksen perusteena olevissa kustannuksissa.

Hyvinvointialuekyselyn tulokset

Hyvil kartoitti webropol-kyselyllä työskenteleekö hyvinvointialueilla kouluissa ja oppilaitoksissa hyvinvointialueen palkkaamana muuta, kuin opiskeluhuollon lakisääteistä henkilöstöä helmikuussa 2025. Mikäli työskenteli, kysyttiin hyvinvointialueen suunnitelmista tämän henkilöstön suhteen.

Kysely jaettiin hyvinvointialueiden sosiaalityön professiojohdon verkostolle. Vastajat olivat sosiaalityön professiojohtajia, toimiala- ja toimialuejohtajia, sosiaalijohtajia, palveluyksikkö- ja toimintayksikköpäälliköitä, perhekeskusjohtaja, ylihoitaja ja erityisasiantuntija.

Kyselyyn vastasi 19 hyvinvointialuetta:

Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Helsinki, Itä-Uusimaa, Kainuu, Keski-Suomi, Keski-Uusimaa, Kymenlaakso, Lappi, Länsi-Uusimaa, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Päijät-Häme, Satakunta, Vantaa ja Kerava ja Varsinais-Suomi.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfärdsområdesbolaget Hyvil Ab

Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Kymmenellä hyvinvointialueella ei ollut lainkaan ei-lakisääteistä henkilöstöä työskentelemässä kouluissa ja oppilaitoksissa helmikuussa 2025

Ei-lakisääteisellä henkilöstöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä ja kyselyssä muita kuin nimikkeeltään kuraattori, psykologi, lääkäri ja terveydenhoitaja.

Viisi hyvinvointialuetta vastasi, että ei-lakisääteisissä tehtävissä ei työskentele tällä hetkellä henkilöitä kouluissa ja oppilaitoksissa eikä heitä myöskään työskennellyt sote-palvelujen siirtyessä hyvinvointialueiden järjestämismvastuulle 1.1.2023.

Viisi hyvinvointialuetta vastasi, että koulujen ja oppilaitosten ei-lakisääteisissä tehtävissä aiemmin työskennelleitä on ollut yhteensä 19 ja että heidät on siirretty muihin tehtäviin ennen helmikuuta 2025. Ammattinimikkeinä tällä henkilöstöllä olivat olleet sairaanhoitaja (12), toimintaterapeutti (2), sosiaaliohjaaja (2), psykiatrinen sairaanhoitaja (2) ja musiikkiterapeutti (1).

Työntekijät ovat siirtyneet ennen helmikuuta 2025 hyvinvointialueen kuntoutuspalveluihin, perustason lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja lasten ja perheiden avopalveluihin toteuttamaan asiakassuunnitelman mukaista perhetyötä tai sosiaalista kuntoutusta. Osa työsuhteista oli päättynyt ennen helmikuuta 2025.

Yhdellä hyvinvointialueella kerrottiin olevan vaikeasta psykologipulasta johtuen muutamalla psykologin vakanssilla psykiatrinen sairaanhoitaja palkattuna pienillä paikkakunnilla.

Tähän vastaajaryhmään kuuluvat vastaajat perustelivat tilannetta ja tehtyjä henkilöstösiirtoja seuraavasti:

”Hyvinvointialueella ei tässä vaiheessa ole kyvykkyyttä laajentaa kouluilla ja oppilaitoksilla työskentelevää henkilöstöä lakisääteisen henkilöstön piiriä laajemmaksi. Jos laajennusta työntekijäpiirissä tehtäisiin, tulisi valmistelu tehdä hyvin ja erityisesti kiinnittäen huomioita siihen, mihin koululla ilmenevään asiaan uudella henkilöstöllä pyritään vastamaan ja mikä heidän tehtäväkenttä olisi, ettei synny päällekkäisyyttä ja epäselvyyttä mm. työtehtävissä ja vastuissa. Nykyisenkin henkilöstön kohdalla on haasteita tarkoituksenmukaisten toimitilojen osoittamisessa kouluilla ja oppilaitoksilla, tällaisetkin asiat on aina ratkaistava toimintoja vietäessä kouluille.”

”Tiukassa resurssitilanteessa on aika mahdotonta tarjota lakisääteisten palveluiden lisäksi muuta palvelua kouluihin säännöllisesti jalkautuen. Kuntien vastuulla tulee olla muun opiskelupalveluhenkilöstön palkkaaminen, koska hyvinvointialueella ei ole sille rahoituspohjaa.”

”Opiskeluhuollon palvelut riittävästi resursoituna on ehkäisevä ja varhainen tuki koulu- ja oppilaitosympäristössä. Lakisääteisyys ohjaa opiskeluhuollon palveluiden toimintaa ja rakenne on hyvä.”

”Hyvinvointialueella on aiemmin ollut kuntien järjestämänä lähinnä hankkeina ns. psyykkaritoimintaa (sairaanhoitaja). Tehtävänkuvat ja vastuut olivat

useimmiten epäselviä ja johto oli opetustoimella. Arviointi toiminnasta perustui eri yhteistyötahojen kokemuksiin kunkin työntekijän toiminnasta. Yhdessä kunnassa toimintaa jatkettiin pisimpään ja tällä hetkellä toiminta on muuttunut siellä ns. hyvinvointikoordinaattorin tehtäväksi ja on opetustoimen alaista toimintaa.”

”Lasten ja nuorten perusterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdetyöhön on hyvinvointialueella luotu malli, josta on mahdollista tehdä tarvittaessa jalkautuvaa työtä kouluissa ja oppilaitoksissa. Tämä malli tuntuu toimivalta ja hoitoon pääsy sitä tarvitseville toteutuu määrääjässä.”

”Ratkaisu lasten ja nuorten pahoinvointiin ei ole eri ei-lakisääteisten ammattiryhmien palkkaaminen kouluihin ja oppilaitoksiin. Lakisääteiset resurssit toimivat hyvin. Haasteena on, että jos kouluissa ja oppilaitoksissa on ei-lakisääteisiä työntekijöitä, niin alkaa helposti muodostumaan ”varjo-opiskeluhoitoa”, jonka esimerkiksi opetushenkilöstö voi kokea helpompana, kun ei tarvitse lakisääteisiä papereita täyttää. Tämä vaarantaa sekä oppilaiden/opiskelijoiden että henkilöstön oikeusturvaa.”

”Sote-palveluita viety kouluille. Hyvinvointialueen perustason mielenterveys- ja perheneuvolapalvelut-yksikkö tarjoaa myös palveluita alueen tietyillä kouluilla potilas- ja asiakassuhteessa oleville.”

”On tärkeää resursoida perushenkilöstö kuntoon eikä lisätä uusia ammattiryhmiä paikkaamaan esimerkiksi henkilöstövajetta. Tämä koskee sekä kuntien että hyvinvointialueen henkilöstöä kouluilla.”

”Hyvinvointialueella sijaitsevilla oppilaitoksissa työskentelee edelleen kuntien työntekijöitä, kuten yhteisökasvattajia ja koulujen nuorisotyöntekijöitä. Heillä voi olla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattitutkinto.”

”Hyvinvointialueiden tulee tiukassa taloustilanteessa tehdä vain lakisääteisiä tehtäviä. **Perusopetuslaki muuttuu 1.8.2025 *)** alkaen ja kustannusvastuu lain mukaan aiemmin hyvinvointialueen vastuulla olevista toiminnoista siirtyy yksiselitteisesti kuntiin eli kouluille.”

***) Perusopetuslaki muuttuu 1.8.2025** siten, että esi- ja perusopetuksen oppimisen tuen uudistus tulee voimaan. Nykyinen kolmiportainen tuki poistuu. Uusi oppimisen tuen malli sisältää oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot (20 b §), joita ovat yleinen tukiopeutus, opetuskielen tukiopeutus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Malli sisältää lisäksi oppilaskohtaiset tukitoimet (20 c §), joita ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisopettajan opetus

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Vålfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

erityisluokassa ja perusopetuslain 31 §:n 1 mom. nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Vaikutus kunnan peruspalveluiden valtionosuuksiin vuonna 2025 on +38,2 milj.e, vuonna 2026 +91,7 milj.e. ja vuonna 2027 94,4 milj.e.

Hallinnollisen työn vähentäminen vaikuttaa kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin vuonna 2025 -0,42 milj.e ja vuonna 2026 -1 milj.e.

Yhdeksällä hyvinvointialueella työskentelee edelleen kouluissa ja oppilaitoksissa hyvinvointialueen palkkaamia työntekijöitä, jotka eivät kuulu opiskeluhoillon lakisääteiseen henkilöstöön

Vastausten mukaan tällaisia henkilöitä on yhteensä 59. He olivat sairaanhoitajia, psykiatrisia sairaanhoitajia, sosiaaliohjaajia ja lähihoitajia. Henkilöstökustannus tästä resurssista on yhteensä vuositasolla noin 3,2 milj. euroa.

Työtehtävänkuvissa oli vaihtelua hyvinvointialueittain:

”Sosiaaliohjaajat työskentelevät vaativan erityisen tuen luokissa, perusopetuksessa työskentelee psykiatrisia sairaanhoitajia, toisella asteella sairaanhoitajia ja jalkautuvassa Etapissa työskentelee sairaanhoitajia yhdessä luokassa kuuden viikon jaksoissa erityisopettajan työparina.”

”Koulutustaustaltaan lähihoitajat työskentelevät mielenterveyshoitajina tuki-luokassa, joka on yhden kunnan erityisluokkatoimintaa.”

”Psykiatriset sairaanhoitajat ja kuraattori työskentelevät koulun tuen tehtävissä erityisluokilla ja ns. Alva-konsultaatiossa.”

”Sairaanhoitajien tehtävänä on tukea ADHD vastaanoton työtä tekemällä alkukartoituksia, ohjausta ja neuvontaa. Tavoitteena on varmistaa, että varhainen tuki ja kokonaistilanteen arvio on toteutunut ennen diagnostisia selvittelyjä.”

”Psykiatrisen sairaanhoitajan koulutuksen omaavia työntekijöitä työskentelee mielenterveystyöntekijöinä kouluilla. He ovat osa oppilashuollon henkilöstöä.”

”Kouluissa psykiatriset sairaanhoitajat täydentävät opiskeluhoillon toimintaa ja tukevat kouluja tilanteissa, joissa esim. opetushenkilöstöllä on herännyt huoli lapsen tai nuoren psyykkisestä hyvinvoinnista. He toimivat myös yhdyshenkilöinä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kun yksittäisen oppilaan tilanne sitä edellyttää”.

”Psykiatriset sairaanhoitajat tekevät kouluilla yksilövastaanottoa matalalla kynnyksellä siten, että osa asiakkaista ohjautuu itse ja osa tulee opiskeluhuollon ammattilaisten ohjaamana. Asiakkaiden tilanteet ja oireilut ovat hyvin vaihtelevia lievistä vaikeampiin.”

”Hyvinvointialueen yläkouluissa työskentelee psykiatrisia sairaanhoitajia (miekkareita) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon työntekijöinä.”

Kuusi hyvinvointialuetta suunnitteli ei-lakisääteisen henkilöstön siirtämistä

Suunnitelmia perusteltiin seuraavalla tavalla:

”Näemme, että vähäisten sairaanhoitajaresurssien kiinnittäminen luokkatyöhön ei ole hyöty-panos-suhteen kannalta tarkoituksenmukaista, mutta haluamme kyllä kehittää jakautuvaa työtä kouluille miettimällä, miten mielenterveystyötä voitaisiin jalkauttaa tarkoituksenmukaisimmalla ja kustannustehokkaalla tavalla myös oppilaiden luontevaan arkiympäristöön.”

”Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävä on toteuttaa lakisääteisiä palveluja ja vaikka koulut tarvitsevat lisää ”käsipareja” oppilaiden moninaiisiin haasteisiin vastaamisessa, emme pysty enää jatkossa tarjoamaan tätä resurssia suoraan koulujen käyttöön, vaan palveluun tullaan jatkossa systemaattisemman arviointiprosessin (hta/pta) kautta.”

”Yksittäisessä koulussa ei ole perusteltua pitää hyvinvointialueen työntekijää luokkatyöskentelyssä, kun muissa kouluissa opetuksessa ja koulussa suoriutumisen tukena ei ole vastaavaa resurssia.”

”Hyvinvointialueella on tulossa 1.4. mielenterveys- ja päihdepalveluiden uudistus, jonka seurauksena erikoissairaanhoito siirtyy yhden johdon alle ja lanupe-linjalle jää perustason miepä-palvelut. Hoidon porrastusta täsmennetään ja päällekkäistä tekemistä vähennetään, sekä yhtenäistetään palvelut koko hyvinvointialueen alueella. Tämän muutoksen yhteydessä koulupsykkarit siirtyvät osaksi perustason miepä-työryhmiä, joiden vastuulla on keski-vaikkeiden mt/pde-asiakkaiden hoito. Todennäköisesti heidät siirretään pois kouluilta, koska kouluihin jalkautuvaa työtä voidaan tehdä vain murto-osaan hyvinvointialueen kouluista.”

”Joudumme tiukan talouden vuoksi luopumaan kaikesta ei-lakisääteisestä toiminnasta hyvinvointialueella.”

”Kuntien tulee järjestää itse opetus koulupäivän aikana, joten sosiaaliohjaajien käyttö tähän ei ole tarkoituksenmukaista. Se ei ole opetus- mutta ei myöskään mielenterveydellistä hoitotyötä.”

*”Ko. resurssi tarvitaan **terapiatakuun *)** toteuttamiseen.”*

***) Terapiatakuuta** koskevat lait tulevat voimaan 1.5.2025. Terapiatakuun myötä lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten tulee päästä tiettyihin mielenterveyspalveluihin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tarve on todettu. Apu on maksutonta. Terveystieteiden lakiin sisältyy erityissäännös, jonka mukaisesti lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten perusterveydenhuoltoon kuuluva lyhytpsykoterapia tai psykologiseen vuorovaikutukseen perustuva määrämuotoinen ja aikarajoitettu psykososiaalinen hoito on aloitettava 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve tällaiselle hoidolle on todettu.

Sosiaalihuollossa on järjestettävä mielenterveystyön palveluna psykososiaalista tukea, jossa käytetään edellä mainittuja psykososiaalisia menetelmiä sosiaalihuollon palvelutehtävään soveltuvin osin. Palvelu on järjestettävä kuukauden kuluessa tuen tarpeen toteamisesta.

Lainsäädäntö koskee hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin järjestämisvastuulla olevia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja Kelan järjestämisvastuulla olevaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa.

Kolme hyvinvointialueita suunnitteli pitävänsä nykyisen ei-lakisääteisen henkilöstöresurssin kouluissa ja oppilaitoksissa

Perusteluina kerrottiin, että sairaanhoitajien katsottiin tukevan merkittävästi lakisääteisiä velvoitteita, koko alueen laajuisesti resurssin arvioitiin olevan pieni ja todettiin työntekijöiden vahvistavan tarpeen mukaan koululla olevia opiskeluhoitojen palveluita.